

ACC. N:R M. 14057: 1- 11.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Karl Nilsson, Kalsvik
Härad: Kinnared Berättare: " " "
Socken: Kalsvik Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1956 Född år 1897 i Kalsvik

Husbondefolk och tjänstefolk. s. 1-11. LUF 105

Skriv endast på denna sida

Den gård jag tager som exempel har
en areal av omkring 45 tunland
odlad jord och 175 tunland skogsmark.
Omkring 1880 fanns på gården, Husbonden
och hans hustru.

—Två drängar en äldre och en yngre
samt på sommaren en Sommar-
dräng. Två pigor en inne piga
samt en ladugårds piga.

Drängarna fick deltaga i de arbeten
som voro tyngst såsom skogskörning
dikning plöjning av jorden.

Fanns det oxar på gården fick en av
drängarna håra dem. Dessa djur
kördes ej av husbonden andra sysslor
som drängarna fingo utföra var
vedhuggning träskning ja allt
vad de blevo befallna till att göra

Enne pigan fick hjälpa till att hålla
hemmet i ordning som slädning
matlagning samt vävning som
på den tiden förekom.

Matmodern eller fruen i huset omhändertog
de i de flesta fall matlagningen samt
en del andra sysslor inne pigan deltog
och så på sommaren i utearbetet som
råpning sådesupptägnings pålatis-
plockning samt en del andra arbeten.
Ladugårdspigan hade sitt arbete
huvudsakligen i ladugården, Med
utpödring av djuren utgådsling
mjölkning. Men när hon ej hade
arbete med djuren fick hon deltaga
med andra sysslor utom hus såsom
sådes bergning upptägnings av såd.
Det ansågs mycket oönskat att en

han utförde arbeten som ansågs
för kvinnans arbeten såsom mjölkning
diskning städning o.s.v.

Jag har hört berättas att det var en karl
som satt och mjölkade då det kom
besök till honom. Han sprang upp
från kon och gömde mjölkspansnen.
Men den besökande såg det och sade
fortsätt det bara jag får själv utföra
samma arbete.

Husbonden deltog i de arbeten som han
ansåg sig ej kunna anförtro åt
drängarna. I annat fall var han med
dem i arbetet med slätter och trösk-
ning. Sådan såddes av bonden.

I de flesta fall tog man tjänst för ett
år var det så att husbonde-polket tyckte
om tjänaren och tjänaren om husbonde-

folket blev det tjänst om igen och det kunde bli till att tjänaren gifte sig bak och brygd utfördes av kvinnorna. Slaktning av män, arbetet med slaktet efter slaktningen såsom rengöring av inålvorna gordes av kvinnor och den som utförde arbetet kallades för rante karing.

Slaktning och räkning utfördes av flusbonden.

De arbeten som ansågs som nedrättande att utföra var kastning av hästar hundar samt slakt av häst vilket ansågs som arbeten för Rackaren. dylika arbeten utfördes även av rackare.

Likarå ansågs det opassande att döda hundar och katter.

Arbets tiden började vid 6 på morgonen och pågick till kl 8 på kvällen med uppehåll för måliderna. Frukost klockan 7.

Lavar kl 10 Middag kl 1. Mer afton kl 5.

Nattna efter arbets slut för dagen efter kl 8 på kvällen förekom ej något arbete utan i undantags fall.

Några fridagar eller frikvällar förekommo ej. Det kunde vara bondens gottfinnande att geva dem fritt någon eftermiddag såsom marknads fritt eller fritt midsommars eftermiddag.

Tjänarnaingo utföra sitt eget arbete efter arbets tidens slut.

Plåns la av samhörighet fans båda delarna men för det måste komma de gott överens. På somliga platser voro tjänarna som medlemmar i

familjen.

På denna gård fanns dräng och pigkammare
båda tjänarna bodde. Måltiderna intogs
dåremot i köket tillsammans med
husbondefalket. Dräng och pigkammare
boro i mangårds byggnaden i dessa rum
funns eldstäder. På väggen i Drängkam-
maren fanns en klocka som husbonden
från sitt rum ringde när drängar-
na skulle stiga upp.

På mindre gårdar delade man rum
med husbondefalket.

Tjänarnas tillhörigheter förvarades
småpersedlar i koffertet kläder
upphängdes i pig eller drängkammaren
Ingen förändring har ej inträtt utan
att en dylik gård som denna ne sak-
nar tjänare. När det var gäster på

gården äta tjänarna på sin gamla plats
tjänarna i ett av pinnrummen.

Hid Kalas på 1800 talet förekom det ej
att tjänarna deltog. Något efter 1900
började de att vara med på bondens kalas
gårdens jämnåriga ungdom var tillsam-
mans med tjänstefolket både på dans
och på ungdommens kalas och björdsringar
ofta håll sig tjänarna i en grupp för sig
vid dans på logar och bondungdommen
i en annan grupp.

Här i Kalvsvik var kyrkstolarna på den
tiden delade så att varje stol ägdes av
två hemsman. Tjänstefolk Torpare
Drängar och Bondor gick i den stol som
tillhörde honom. Det hemsman han
tillhörde.

Tjänarna kommo från torp och bondgårdar

där som voro flera barn.

Det var ofta som en bondson tog tjänst hos en annan bonde i samma by men en del sökte sig längre bort för att få större lön. Likaså för flickor vilka togo tjänst anledningen här till var att de i hemmet ej kunde få någon lön där som fanns flera syskon. De som voro borta och tjänade fina i många fall hjälpa de som voro hemma särskilt med kläder.

Många tjänade också för att få en sparad slant till att sätta bo åt sig.

Något extra arbete saknades på den tiden för landsbyggdens folk. To go den tjänst fingo de mat och ändå en liten lön som i många fall sparades.

Om en bondson eller bonddotter tjänade

var den tillsammans med både gårdens ungdom och tjänstefolket.

Däremot var det sällan som giftermål förekom mellan tjänstefolk och bondgårdens ungdom. Har det någon bondflicka som råkat illa ut har jag hört berättas att bonden sade. Då å lättare att få äpp-
en orange, än en hel kull.

De skulle ej gifta sig utom ständigt tilltals ord till husbonden var för det mästa Flåssborgän eller också hans rätta namn.

Husbonden gav befallning över vad arbete som skulle utföras något samråd mellan tjänare och bonde förekom ej. Husbonden gav pigan det arbete som hon skulle utföra om det var innom huset. Har det ute var det husbonden. Posthåll

Spelade en stor roll för den som tog tjänst
var gården ansed för att hålla bra med
mat gick det lätt att få tjänare.

De som bodde vid sjöar och fiskade
var ej särskilt efterökta. Då såglet
huvud sakligen bestod av sämre
fisk, den bästa fisken såldes.

Likaså fingo tjänarna vara med på sjön
tidigt och sent.

Många tjänare gingo från sin tjänst
på grund av för strängt arbete.

Mindre var de som gingo från tjänsten
på grund av dålig mathållning.

Någon älgård i det fallet företogs ej
av husbonden.

Tjänstehjorns städgar återropades ej utan
det var till att försöka få någon ny i den
bortgångnes ställe. Då denna gården

ACC. N:R M. 14057: 11.

febr 1880 3. Hårtear, 11-12 Ror, 3-6 Rvigor
1 Tjue samt hans får och Spin.

Har någon av manfolket ej uppleget
av något särskilt arbete finna de
verkställa utgådslingen.

Utbrytning av gådseln i Kållar
tillhörde drängarna

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

//